

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНО ЖУРИ
ЗАПОВЕД №377 от 19.06.2020 на Ректора на ВСУ
КАТЕДРА „ПРАВНИ НАУКИ“ ВСУ

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.д-р Маргарита Стефанова Йорданова, професионално направление 3.6 Право, научна специалност- Гражданско семейно право, Икономически университет – Варна

Основание – Заповед № 377 от 19.06.2020 Ректора на ВСУ за определяне на научно жури относно защита на дисертационен труд на тема „**Правен режим на електронните документи**“ с автор Гергана Костова Върбанова, докторант на самостоятелна подготовка по Гражданско и семейно право към ВСУ, научен ръководител: проф.д-р Георги Димитров

УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕДСЕДАТЕЛ И
ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНО ЖУРИ,

Относно разработения дисертационен труд „**Правен режим на електронните документи**“ с автор Гергана Костова Върбанова, представям следните констатации и изводи като Рецензент

Професионална автобиография на докторанта

Гергана Върбанова е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към катедра Правни науки“ при ВСУ с тема на дисертационния труд „Правен режим на електронните документи “. Притежава богат професионален опит като адвокат към ВАК.

II. Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 204 страници, разпределени в увод, три глави, заключение и ползвана литература. Научното изследване се основава на около 170 източника на български и английски език. По

темата на дисертационния труд са публикувани общо 3 статии в български издания. Авторефератът отразява адекватно същността на научното изследване и постигнатите резултати.

1.Актуалност на изследването

Проблемът, поставен в научното изследване, притежава актуален характер, породил динамичния процес на дигитализация във всички сфери на обществото, в т.ч и в частта относно създаването на електронни документи и ползването им като доказателства в съдебен спор. Важен аргумент за актуалността на темата на дисертацията е и обстоятелството, че не е налице единно теоретично-изследване върху правната природа на електронните документи. Законодателството ни съдържа подробен регламент на писмените документи, което налага да се определи мястото на електронните документи сред обектите на правото и те да бъдат отграничени в резултат на особените им характеристики. Това са и основните задачи в научната разработка на докт. Гургана Върбанова.

2.Характеристика на дисертационния труд.

В изследването се прилага комплексния подход и съвкупност от методи: нормативен, исторически, логически, индукция, дедукция, анализ, синтез. **Предмет** на изследването е *„процесуалноправните последици от представянето на електронните документи в гражданския процес, предпоставките и възможностите, които действащото законодателство дава за използване на електронните документи като средство за доказване“*. На тази основа са и поставените цели, свързани с анализ на нормите за електронните документи и тяхното приложение (с. 12).

Научната теза на автора е насочена към аргументиране на *електронните документи като качествено ново явление, поради което*

следва да се признават от съда като годно доказателствено средство. Значимостта на изследването е както от методологична гледна точка, поради анализа на правната същност на електронните документи и техните специфики, така и в практико-приложен аспект, най-вече свързан с тълкуване и прилагане на правните норми.

Глава първа „Писмени документи“ разглежда общия правен режим на писмените документи съгласно действащото законодателство. Основното разбиране на автора, че базовото познание за писмените документи е необходимо с цел да се съпоставят и да се аргументират спецификите на електронните документи следва да бъде подкрепено (с.21). На тази основа изложението е насочено към систематизиране на особеностите на писмените документи (с.23), аргументирани според наличната българска и чуждестранна литература. Дисертантът изследва значението на документите не еднозначно, а комплексно в две направления: като изискване за форма на сделките и като доказателствено средство. Авторът посочва, че неспазването на формата за действителност на сделката води до нейната нищожност (стр. 30), което твърдение се извежда като универсално по характер. Като критика в тази част може да отбележим, че посоченото твърдение се отнася само за гражданскоправните сделки. Дисертационният труд би могъл да се допълни с анализ относно особеностите на формата на сделките и в търговското право, където съществува особен ред за нищожност и нейното преодоляване (чл.293, ал.3 от ТЗ).

Глава втора е под наименование „Електронни документи“ и разглежда правния режим и характеристиките на електронните документи. Извършен е обзор на международни европейски директиви, свързани с дефиниране на понятието. Направена е констатацията, че европейският

законодател приема доказателствената сила на електронния документ като равностойна с тази на писмения документ (с. 40). Правилно се аргументира тезата, че не може да се отрече доказателствената сила на електронния документ само поради това, че изявлението е обективирано в електронна форма. В добра логическа и правна хронология е извършено разграничаването между автор, титуляр на електронното изявление, посредник и адресат. В края на изложението в систематизиран вид са представени изводите от извършения анализ.

Глава трета „Процесуалноправни аспекти на електронните документи“ е посветена на доказателствената сила на електронните документи в процеса, което и придава практико-приложен характер. Приносен момент в тази част е характеристиката на метаданните от гледна точка на информацията, която съдържат и значението им за доказването. За да отграничи електронните документи като доказателствено средство се използва сравнителния метод между тях и писмените доказателства. На тази база дисертантът достига до основни заключения като: невъзможност да съществуват зачерквания, изтривания, добавки и др. върху ел. документ, съществуването им само в оригинал (с.113), възможността за възстановяване, независимо от изтриването им и др. От съществено значение за тълкуването е и изводът, че квалифицираният електронен подпис се приравнява на саморъчния, от което зависи и формалната доказателствена сила на електронния документ. В тази глава е извършен анализ на правния режим на допускане, изследване на автентичността, достоверността и оспорване на електронните документи. На стр.116 дисертантът застъпва тезата, че според обстоятелствата мобилният номер може да се счита за електронен подпис на лицето, от което изхожда даден електронен документ.

В заключение, дисертационният труд е изготвен при правилно боравене на правната терминология и адаптиране на правния режим за писмените документи съответно към анализа на електронните документи, като се отчитат техните особености. Стилът е научен, коректен и академичен.

III. Идентифициране на научните приноси в дисертационния труд

Положителна страна на дисертационният труд е приложението на комплексният подход, който позволява понятието електронни документи да се разглежда както по отношение на правната им същност, така и специфично- като доказателства в гражданския процес. **По темата на дисертацията са публикувани 3 разработки**, съгласно приложен списък, в специализирани сборници и научни издания. Публикациите удостоверяват подчертания научен интерес на докторанта и отразяват отделни части от научното изследване и по този начин научните изводи на докторанта са придобили публичност в съвременната ни теория.

Научното изследване свидетелства за възможностите на докторанта да анализира действащата нормативна уредба, да извършва научни обобщения, да поставя на критичен анализ действащата практика, да обобщава и ползва съответната литература.

Въз основа на извършеното научно изследване като значими научни приноси могат да бъдат посочени:

а)наличие на комплексно и систематизирано научно изследване, посветено на електронните документи, което обхваща тяхното дефиниране и обосноваването им като качествено ново правно явление;

б)дисертационното изследване води до обогатяване на съществуващата правна теория, поради наличието на подробен нормативен анализ на действащите международни и национални източници;

в) теоретичните обобщения в дисертационния труд могат да послужат за усъвършенстване на законодателството de lege ferenda;

д) изводите от научното изследване притежават практическа приложимост и могат да послужат като мотиви в практиката на съдебните органи;

Освен положителните страни на дисертационния труд, като препоръка към автора могат да се посочат следните критични бележки: а) съществува ограничен сравнително-правен анализ на уредбата на електронните документи в други държави; б) дисертационният труд би спечелил, ако авторът предложи в систематизиран вид теоретични становища, разглеждащи същия проблем в чуждестранната литература и наука; в) направените в текста предложения de lege ferenda биха могли да бъдат отделени и систематизирани в отделно приложение към дисертацията; Посочените критични бележки не намаляват постиженията на дисертанта в дисертационния труд, но могат да се имат предвид в бъдещите му научни изследвания.

С оглед на горепосоченото, се формира и следното:

Заклучение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на вътрешната нормативна уредба на ВСУ за разработване на дисертационни трудове.

Дисертационният труд съдържа научно-приложни резултати, които се оценяват като принос в науката, отразява възможностите на дисертанта да извършва самостоятелни научни изследвания и обобщения, което ми дава основание да предоставя **цялостна положителна оценка** и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за присъждането на

образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление
3.6. „Право“, научна специалност „Гражданско и семейно право“ на
докторант Гергана Костова Върбанова към катедра Правни науки на ВСУ.

3.07.2020 година

Варна

Рецензент:

проф. д-р М. Йорданова.....